

Tema: Arbetarhistoria. Klass, kultur och rörelse under den industriella epoken

Lärare: Hans Wallengren

Litteratur

Obligatorisk litteratur

Blomqvist, Håkan & Schmidt, Werner (red): *Efter guldåldern: Arbetarrörelsen och fordismens slut*, Carlsson förlag, Stockholm 2012 (242 s).

Olsson, Lars: "I sockerkapitalets tjänst". I Olsson, Lars & Eriksson, Jonna (red): *Säbyholmarna. Om arbetsfolk, arbetsförhållanden och facklig organisering på Säbyholms gård, 1850-1945*, Arbetarrörelsens arkiv i Landskrona 2002 (35 s).

Följande texter (ca.200 s) läses i antologin *Samhällshistoria i fokus. En festskrift till Lars Olsson om arbete, migration och kultur*, red: Berggren, Lars, Greiff, Mats m.fl, Big Bad Books, Malmö 2010:

Svanberg, Johan: "Då lördagar var lönsamma. Metallarbetarnas kamp för fria sommarlördagar efter andra världskriget och Verkstadsföreningens motstånd".

Dufva, Sune G: Kvinnoperspektiv. "Hur viktig kan klass vara för ett kvinnokollektiv?"

Johansson, Mats: "Fragment ur agitator Per Albin Strids (1883-1965) liv".

Sundell, Åke: "Socialdemokratin och den stora tullstriden 1885-1888".

Sjölander, Jonas: "'Varenda människa kan väl tala tyska!'. Två arbetarhistoriska problemområden betraktade utifrån garvaregesällen Axel Stenholms levnad".

Hansson, Lars: "Den glömda utvandringen i nytt ljus".

Johansson, Jesper: "Globala och lokala perspektiv på kvinnliga erfarenheter av migration. En diskussion av betydelsen av genusperspektiv och migrationssystemteori".

Lilja, Fredrik: "Den sydafrikanska ullindustrin ca. 1880-1960. Ändrade produktionsförhållanden och av ett internationellt agriindustriellt komplex".

Håkansson, Fredrik: "'Ett praktiskt och konkret handlingsprogram'. Facklig internationalism i 1960-talets planglasindustri".

Stranne, Staffan: "Barnarbete – globaliseringens offer. Facklig internationell solidaritet mot barnarbete i den tredje världen".

Engren, Jimmy: "Ahr ju in nihd öv ä sörvantgörl. Svenska hembiträden i e amerikanska källorna".

Följande texter (ca.100 s) läses i antologin *Det stora elefantupploppet och andra berättelser från Sveriges bråkiga 1800-tal*, red: Brink Pinto, Andrés & Olofsson, Magnus, Pluribus, Lund 2011:

Ericsson, Martin: "'Sådana order behöver man inte lyda!' – om ett tumult på Ölands norra udde våren 1850.

Nyzell, Stefan: "Det är bättre att sitta i fästning än att svälta ihjäl" – hungerupproret i Jönköping den 25 och 26 september 1855".

Olofsson, Magnus: "Novemberdagarna – kravallerna i Kungsträdgården 1868".

Brink Pinto, Andrés: "De största kravallerna i Lunds historia".

Brink Pinto, Andrés & Nyzell, Stefan & Olofsson, Magnus: "Sveriges bråkiga 1800-tal".

Följande texter (ca.100 s) läses i antologin *Konflikt och samförstånd. Texter från arbetarhistorikermötet i Lanskröna i maj 2009*, red: Magnus Olofsson, Skrifter från Centrum för Arbetarhistoria 4, Big Bad Books, Malmö 2011:

Edgren, Lars: "Konflikt och samförstånd. Arbetarhistoria idag".

Horgby, Björn: "Facket och partiet i gemenskap och söndring".

Karlsson, Tobias: "När jobben hotades. Tobaksindustriarbetareförbundet, männen och kvinnorna".

Ottosson, Mikael & Rosengren, Calle: "Arbetslinjen, latmasken och hängmattan".

Egefur, Fredrik: "Den tredelade freds rörelsen. Begrepp och praktik före första världskriget".

Bergström, Louise E: "The import of Galician labour to southern Sweden. A transnational labour market event of the early twentieth century".

Ericsson, Christer: "Company strategies and sport models".

Valbar litteratur (ca.200-400 s):

Andersson, Torbjörn, *Kung fotboll. Den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*, Stockholm/Stehag: Symposion 2002 (743 s)

Berggren, Lars: *Ångvisslans och brickornas värld. Om arbete och facklig organisering vid Kockums mekaniska verkstad och Carl Lunds fabrik i Malmö 1840-1905*, Malmö: L Berggren 1991 (430 s)

Billing, Peter & Stigendal, Mikael: *Hegemonins decennier. Lärdomar från Malmö om den svenska modellen*, Malmö: Möllevångens Samhällsanlys 1994 (440 s)

Blomqvist, Håkan, *Nation, ras och civilisation i svensk arbetarrörelse före nazismen*, Stockholm: Carlsson 2006 (524 s)

Brink Pinto, Andrés: *Med Lenin på byrån. Normer kring klass, genus och sexualitet i den svenska kommunistiska rörelsen 1921 – 1939*, Pluribus, Lund 2008 (286 s)

Broberg, Gunnar & Tydén, Mattias: *Oönskade i folkhemmet. Rashygien och sterilisering i Sverige*, Stockholm: Gidlund 1991 (220 s)

Dufwa, Sune G: *Kön, lön och karriär. Sjuksköterskeyrkets omvandling under 1900-talet*, Växjö University Press 2004 (245 s)

Edgren, Lars: *Lärling – gesäll – mästare. Hantverk och hantverkare i Malmö 1750-1847*, Lund: Dialogos 1987 (400 s)

Edgren, Monika: *Tradition och förändring. Könsrelationer, omsorgsarbete och försörjning inom Norrköpings underklass under 1800-talet*, Lund: Lund University Press 1994 (270 s)

Ericson, Hans-Olof: *Vanmakt och styrka. Studier av arbetarrörelsens tillkomst och förutsättningar i Jönköping och Norrahammar 1880 – 1909*. Lund, Arkiv 1987 (313 s)

Greider, Göran: *Fucking Sverige. Byn, bruket, skogen - en modern Dalaresa*, Stockholm: Ordfront 2001 (320 s)

Greiff, Mats: *Kontoristen. Från chefens högra hand till proletär. Proletarisering, feminisering och facklig organisering bland svenska industritjänstemän 1840-1950*, Lund: Mendocino 1992 (430 s)

Gustafsson, Bo: *I övermorgon socialism*, Stockholm: Gidlund 1981 (200 s)

- Göransson, Anita: *Från familj till fabrik. Teknik, arbetsdelning och skiktning i svenska fabriker 1830 – 1877*. Lund, Arkiv 1988 (340 s)
- Hansson, Lars: *Slakt i takt. Klassformering vid det bondekooperativa slakteriindustrierna i Skåne 1908 – 1956*, Växjö University Press 2004 (275 s)
- Hirdman, Yvonne: *Att lägga livet tillrätta. Studier i svensk folkhemspolitik*, Stockholm: Carlsson 1989 (240 s)
- Holgersson, Ulrika: *Populärkulturen och klassamhället. Arbete, klass och genus i svensk dampress i början av 1900-talet*, Stockholm: Carlsson 2005 (400 s)
- Holmér, Gunnel: *Kosta glasbruk – en etnisk smältdegel? Arbete och arbetskraftsinvandring 1943 – 1973*, Kulturspridaren förlag, Växjö 2009 (246 s)
- Horgby, Björn: *Dom där. Främlingsfientligheten och arbetarkulturen i Norrköping 1890-1960*, Björn Horgby och Carlsson Bokförlag 1996 (208 s)
- Johansson, Jesper: *”Så gör vi inte här i Sverige. Vi brukar göra så här.” Retorik och praktik i LO:s invandrarpolitik 1945 – 1981*, Växjö University Press 2008 (393 s)
- Johansson, Roger: *Kampen om historien. Ådalen 1931. Sociala konflikter, historiemedvetande och historiebruk 1931-2000*, Stockholm: Hjalmarson & Högberg 2001 (550 s)
- Jonsson, Per: *Finntorparna i Mången. Jord, människor och rättsuppfattning i förproletär bergslagsmiljö*, Landskrona: Reformation 1989 (300 s)
- Jonsson, Stefan: *Tre revolutioner. En kort historia om folket. 1789. 1889. 1989*, Stockholm: Norstedts 2005 (237 s)
- Kennerström, Bernt: *Mellan två internationaler. Socialistiska Partiet 1929 – 1937*, Lund Arkiv 1974 (275 s)
- Leffler, Marion: *Böcker, bildning, makt. Arbetare, borgare och bildningens roll i klassformeringen i Lund och Helsingborg 1860-1901*, Lund: Lund University Press 1999 (380 s)
- Lindkvist, Mats: *Klasskamrater. Om industriellt arbete och kulturell formation 1880-1920*, Malmö: Liber 1987 / Stockholm: Carlsson 1994 (200 s)
- Lundgren, Frans: *Den isolerade medborgaren. Liberalt styre och uppkomsten av det sociala vid 1800-talets mitt*, Hedemora: Gidlund 2003 (330 s)
- Lundberg, Victor: *Folket, yxan och orättvisans rot. Betydelsebildning kring demokrati i den svenska rösträttsrörelsens diskursgemenskap*, Bokförlaget h:ström – Text och Kultur 2007 (526 s)
- Lundh-Nilsson, Fay: *Lönande lärande. Teknologisk förändring, yrkesskicklighet och lön i svensk verkstadsindustri omkring 1900*, Stockholm, Almqvist & Wiksell International 2007 (230 s)
- Lundin, Johan: *Näten på Limhamn. Sociala relationer i ett lokalsamhälle 1870-1914*, Lund: Sekel 2006 (394 s)
- Marx, Karl: *Kapitalet*. Band 1, Lund: Cavefors 1974 (kap 13, 120 s)
- McNeill, John R: *Någoting är nytt under solen. Nittonhundratalets miljöhistoria*, Stockholm: SNS Förlag 2003 (450 s)
- Myrdal, Alva & Myrdal, Gunnar: *Kris i befolkningsfrågan*, Stockholm: Bonnier 1934 (330 s)
- Nilsson, Roddy: *Kontroll, makt, omsorg. Sociala problem och socialpolitik i Sverige 1780-1940*, Lund: Studentlitteratur 2003 (345 s)

- Nilsson, Tommy: *Från kamratföreningar till facklig rörelse. De svenska tjänstemännens organisationsutveckling 1900 – 1980*, Lund: Arkiv 1985 (225 s)
- Nyzell, Stefan: *"Striden ägde rum i Malmö". Möllevångskravallerna 1926. En studie av politiskt våld i mellankrigstidens Sverige*, Holmbergs AB, Malmö 2009 (426 s)
- Olofsson, Magnus: *Tullbergsska rörelsen. Striden om den skånska frälsejorden 1867 – 1869*, Sekel bokförlag, Lund 2008 (391 s)
- Olsson, Lars: *Då barn var lönsamma. Om arbetsdelning, barnarbete och teknologiska förändringar i några svenska industrier under 1800- och början av 1900-talet*, Tiden 1980 (182 s)
- Olsson, Lars: *Gamla typer och nya produktionsförhållanden. Om rationalisering och medbestämmande, åldrande och solidaritet bland typografer i Sverige från slutet av 1800-talet till omkring 1960*, Lund: Lucifer 1986 (200 s)
- Olsson, Lars: *På tröskeln till folkhemmet. Baltiska flyktingar och polska koncentrationslägerfångar som reservarbetskraft i skånskt jordbruk kring slutet av andra världskriget*, Lund: Morgonrodnad 1995 (180 s)
- Ottosson, Mikael: *Sohlberg och surdegen. Sociala relationer på Kosta glasbruk 1820-1880*, Lund 1999 (280 s)
- Peterson, Tomas; Stigendal, Mikael & Fryklund, Björn: *Skånepartiet. Om folkligt missnöje i Malmö*, Lund: Arkiv 1988 (290 s)
- Qvist, Per-Olov: *Folkhemmets bilder. Modernisering, motstånd och mentalitet i den svenska 30-talsfilmen*, Lund: Arkiv 1995 (490 s)
- Sundell, Åke: *Patriarkalism och föreningsrätt. Om produktion och facklig kamp inom handelsträdgårdsnäringen i Malmö med omnejd fram till 1936*, Lund University Press 1997 (232 s)
- Sommestad, Lena: *Från mejerska till mejerist. En studie av mejeriyrkets maskuliniseringsprocess*, Lund: Arkiv 1992 (360 s)
- Sörensen, Thomas: *Det blänkande eländet. En bok om Kronprinsens husarer i sekelskiftets Malmö*, Malmö: T Sörensen 1997 (220 s)
- Tidman, Yngve: *Spräng Amalthea! Arbete, facklig kamp och strejkbryteri i nordvästeuropeiska hamnar 1870-1914*, Lund: Lund University Press 1998 (275 s)
- Thörn, Håkan: *Globaliseringens dimensioner. Nationalstat, världssambälle, demokrati och sociala rörelser*, Stockholm: Atlas 2002 (260 s)
- Tingsten, Herbert: *Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratien*, Stockholm: Norstedt 1966 (280 s)
- Wallengren, Hans: *Hyresvärlden. Maktrelationer på hyresmarknaden i Malmö ca 1880-1925*, Ystad: Mendocino 1994 (445 s)
- Wigerfelt, Berit: *Ungdom i nya kläder. Dansbanefröjder och längtan efter det moderna i 1940-talets Sverige*, Stockholm/Stehag: Symposium 1996 (200 s)